

Polismyndigheten
i Västerbottens län

GULDSTADENS
KVINNOJOUR

region
västerbotten

Skellefteå
kommun

Handlingsprogram i samverkan mot våld i nära relation

Innehåll

Inledning	4
Ställningstagande	4
Syfte	4
Beskrivning av begrepp	5
Våld i nära relation	5
Definitioner av våld	5
Beskrivning av särskilt utsatta grupper	6
Intersektionella grupper	6
Barn som bevittnat/upplevt våld	6
Aktörer	7
Ansvarsfördelning inom samverkansgruppen	7
Individ-och familjeomsorgen (IFO)	7
Stöd och service (SSF)	8
Vård och omsorg (VoO)	8
Ungdomshälsan och Ungdomsmottagningen	8
Guldstadens kvinnojour	8
Centrum för Obstetrik och gynekologi (CFOG)	8
Psykiatriska kliniken i Skellefteå	9
Barn- och ungdomspsykiatri	9
Akutmottagningen	9
Polisen	9
Långsiktiga mål med samverkan	10
Minska våld i nära relation	10
Ett mera jämställt samhälle	10
En hållbar plats för en bättre vardag	10
Tidig upptäckt av psykisk ohälsa	11

Ökad medvetenhet och kunskap	11
Tillvägagångssätt för att nå målen	11
Identifiering och bemötande	11
Att tänka på i mötet med personer utsatta för våld.....	12
Förebyggande arbete	13
Ett Skellefteå fritt från våld.....	13
Kärleken är fri.....	13
Bryt våldsarvet	13
Bry dig.....	13
En vecka fri från våld.....	14
Viktig Intressant Person – V.I.P	14
Uppföljning av handlingsprogrammet.....	14
Bilaga 1: Övergripande resurser i Skellefteå kommun	15
Bilaga 2 Konkreta åtgärder och förslag till framtida aktiviteter	17
Bilaga 3 Exempel på frågor om våld i nära relationer.....	22
Bilaga 4 Kontaktuppgifter till samverkansgruppen.....	23

Inledning

Det första handlingsprogrammet gällande kvinnor utsatta för våld i nära relation i Skellefteå skrevs redan 1989. Programmet har efter det kontinuerligt reviderats.

I detta handlingsprogram presenteras gemensamma satsningar i samverkan mellan olika aktörer i Skellefteå kommun. Handlingsprogrammet lyfter fram vikten av samordning mellan myndigheter och andra aktörer. Genom samverkan stärks möjligheterna att upptäcka och motverka våld i nära relation. Tillsammans hjälps samtliga aktörer åt att sprida information och arbeta med att förebygga, upptäcka och ge olika former av stöd till personer som är utsatta för våld. Stöd ska även riktas till både barn som upplevt våld i hemmet och till de som vill upphöra att använda våld mot sin partner.

Våld i nära relation är ett stort samhällsproblem. Skellefteå strävar efter att vara en kommun där barn, ungdomar och vuxna kan leva under trygga och jämställda förhållanden. Den grundläggande mänskliga rättigheten, att leva ett liv fritt från våld, är en av hörnstenarna i arbetet. Rätten och förutsättningar att få vara den man vill vara, göra det man vill göra och äga rätten till hela sin livssituation är fundamentalt för en persons psykiska och fysiska hälsa och utveckling.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (även kallad Istanbulkonventionen) är det första juridiskt bindande regionala dokumentet om våld mot kvinnor i Europa. Konventionens syfte är att skydda kvinnor och flickor mot alla former av våld och att förebygga, lagföra och avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet. Inom området finns också regeringens tioårsstrategi¹ där ett folkhälsoperspektiv för jämställdhetsarbetet inrättades och där ett av delmålen är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Detta handlingsprogram har stöd i ovanstående dokument och följer svensk lagstiftning som rör våld i nära relation samt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd.²

Ställningstagande

Skellefteå kommun strävar efter att våld i nära relation ska upphöra. Alla invånare ska kunna leva utan våld och förtryck i en kommun som präglas av demokrati, jämställdhet och mångfald.

Syfte

Syftet med handlingsprogrammet i samverkan för våld i nära relation är att förebygga och motverka våldet och på så sätt gemensamt bidra till ett bättre stöd och skydd för utsatta invånare.

---

¹ Skr 2016/17:10

² HSLF-FS 2022:39

Beskrivning av begrepp

Våld i nära relation

En **nära relation** kan innebära att parterna är eller har varit gifta, sambo eller särbo eller har gemensamma barn. Barn, förälder och syskon till den som utövar våld omfattas också av begreppet nära relation likaså om man är i beroendeställning till andra omsorgsgivare som utövar våld.

Våld i nära relation:

"... är varje handling riktad mot en annan person som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får den andra personen att göra något mot sin vilja och/eller att avstå göra något den vill". (Isdal,2001).

Definitioner av våld

Handlingsprogrammet våld i nära relationer utgår ifrån Socialstyrelsens definition av våld;

Fysiskt våld: t ex sparkar, slag med/utan tillhyggen, bett, strypning, örfilar och kvävning.

Sexuellt våld: t ex olika former av sexuellt påtvingade handlingar, samlag utan samtycke, sexuella trakasserier och användning av ett sexuellt kränkande språk.

Psykiskt våld: t ex hot, social isolering och förlöjligande, nedsättande kommentarer, tvång, trakasserier och kontroll

Materiellt våld: t ex när den som utövar våld slår sönder/förstör inredning, möbler, dagböcker, brev etc.

Ekonomiskt våld: t ex när den som utövar våld kontrollerar familjens ekonomi och partners pengar och tvingar någon att utföra ekonomiska olagligheter.

Latent: en konstant rädsla eller oro för att ilska eller aggressivitet från förövaren som genom sin kroppshållning och kroppsuttryck skapar rädsla/hot eller påminner om tidigare erfarenheter av våld.

Försummelse: t ex genom att den utsatta inte får hjälp att ta medicin, mat eller hygien som hen behöver.

Digitalt våld: t ex hotfulla eller kränkande sms eller kontroll av hur någon förflyttar sig via GPS.

Eftervåld: när våldet fortsätter efter det att relationen tagit slut. Det kan t ex handla om att utövaren ljuger och sprider felaktiga rykten, använder barnen för att straffa, hotar och stalkar/förföljer, sms:ar och ringer hela tiden, vägrar att samarbeta ekonomiskt och kring barnen, förhalar skilsmässa och bodelning och hotar om/sprider privata bilder på nätet.

Beskrivning av särskilt utsatta grupper

Intersektionella grupper

Personer som är utsatta för våld i nära relation återfinns i alla olika sammanhang och grupperingar. Intersektionalitet handlar om hur olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka varandra, och ibland till och med förstärka varandra. Begreppet intersektionella grupper används för att synliggöra hur personer som skiljer sig från normen både kan vara utsatta för våld och samtidigt diskriminering på ett sätt som kräver särskilda stödinsatser. Det kan handla om aspekter som ålder, sexuell läggning, funktionsnedsättning, missbruk, prostitution, annan etnicitet m m.

Med det sagt är det inte nödvändigt att en grupptillhörighet innebär utsatthet för en särskild form av våld. Ett exempel är att man inte alltid kan utgå ifrån att kvinnor med utländsk härkomst alltid är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck utan att det är fler faktorer än etnicitet som är orsaker till våldsutsatthet.

Barn som bevittnat/upplevt våld

En grundläggande förutsättning och rättighet för barn är att växa upp i trygga och förutsägbara hem. I hem där våld förekommer blir hemmet istället en plats där något obehagligt kan hända när som helst. Barn i dessa miljöer lever ofta i en förhöjd beredskap. Ur barnens perspektiv är upplevelsen av våldet alltid förknippat med rädsla och oro. Det handlar inte bara om att barnen har varit fysiskt närvarande när våld förekommit.

”Att bevittna våld kan ha en vidare innebörd än att se på. Det kan innefatta även att höra och förstå att våld pågår, t ex genom att avläsa det på stämningar och registrera konsekvenser, i form av skador och känslouttryck m.m.” (Rädda Barnen)

Barn som växer upp i hem där det förekommer våld blir dubbelt utsatta i och med att den viktiga anknytningen till sina vårdgivare skadas. Flera studier har visat att föräldern som utsätts för våld i nära relation upplever en hög stress i sitt föräldraskap och att barnet bär på en högre sårbarhet. Barn som upplever våld kan utveckla allvarlig och långvarig psykisk ohälsa med grund i en ständig beredskap att snabbt upptäcka tecken på fara.

Att leva med våld kan hindra barnets psykiska, fysiska och sociala utveckling vilket kan resultera i behov av långsiktigt stöd och behandling. Många barn lever också med en existentiell ångest t ex en rädsla över att en förälder ska dödas och att den andra föräldern ska hamna i fängelse.

Aktörer

De som utarbetat handlingsprogrammet och samverkar är:

Skellefteå kommun

- Individ och familjeomsorgen (IFO),
Centrum mot våld (CMV)
Ungdomshälsan (med regionen)

- Stöd och service (SSF)
- Vård och omsorg (VoO)

Region Västerbotten

- Centrum för Obstetrik och gynekologi (CFOG)
- Psykiatriska kliniken
- Barn och ungdomspsykiatriska kliniken (BUP)
- Kirurgkliniken
- Akuten
- Ungdomsmottagningen

Guldstadens kvinnojour

Polisen

Ambitionen för aktörerna är att bygga en gemensam struktur kring det förebyggande arbetet, formulera prioriterade aktiviteter för utsatta grupper samt tillgängliggöra aktuell information och kunskap inom området för att på så sätt motverka våld i nära relation. Alla som möter individer utsatta för våld, utövare av våld i nära relation och deras barn ska veta hur de ska bemöta, agera och hänvisa målgruppen vidare inom samverkansgruppen, så att adekvat vård och stöd erbjuds.

Ansvarsfördelning inom samverkansgruppen

Våld i nära relation är komplext. Att förbättra förmågan att upptäcka dem som är utsatta såväl som de som utövar våld samt deras eventuella barn är centralt i arbetet mot våld i nära relation.

Samverkansgruppen består av många olika aktörer. Vissa har tydligare roller och uppdrag medan andra har mera övergripande inriktning. Alla fyller en viktig funktion i arbetet mot våld i nära relation. Nedan listas verksamheternas åtaganden:

Individ-och familjeomsorgen (IFO)

IFO är den myndighet som utreder skyddsbehovet och erbjuder adekvat stöd för personer utsatta för våld i nära relation. Vid inkommen anmälan gällande barn som är utsatta för våld eller bevittnat våld öppnas en utredning enligt 11 kap 1 § SoL, det gäller även syskon som är under 18 år. En skyddsbedömning görs alltid om barnet/barnen är i behov av omedelbart skydd.

Inom IFO återfinns CMV som arbetar med hela våldskedjan, det vill säga utsatt, utövare, barn som bevittnat våld samt hedersrelaterat våld och förtryck (HRVF). CMV erbjuder krisbearbetande samtal individuellt och i grupp för personer utsatta för våld och för barn som bevittnat våld. För personer som utövar/utövat våld erbjuds behandling både individuellt och i grupp (se bilaga 1).

Stöd och service (SSF)

SSF ger stöd till personer med funktionsnedsättningar och har ett ansvar att förebygga och uppmärksamma våld i nära relationer för målgruppen brukare som enligt statistik visar sig vara särskilt sårbara och utsatta för våld. Arbetet bedrivs genom kunskapshöjande insatser och genom att följa Skellefteå kommuns handlingsprogram.

Vård och omsorg (VoO)

VoO ger stöd till personer i behov av kvalificerad vård i hemmet eller särskilt boende. De har ett ansvar att förebygga och uppmärksamma våld i nära relationer både för personal och för de personer som finns inom verksamheten. Vid misstanke om våld i nära relation bedrivs arbetet utifrån de utarbetade rutinerna som finns inom avdelningen.

Ungdomshälsan och Ungdomsmottagningen

Ungdomshälsan/Ungdomsmottagningen möter ungdomar 16–22 år i samtal och de frågar som rutin om våldsutsatthet vid alla nybesök muntligt. Sexit3-formulär används också ofta. Barnmorskor som även träffar yngre ungdomar använder Sexit vid alla besök.

Guldstadens kvinnojour

Guldstadens kvinnojour erbjuder stöd och skydd för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Det sker i en trygg miljö för fysisk och psykisk återhämtning på en adress som ingen utomstående ska känna till. Oftast placeras kvinnan efter beslut av socialtjänsten men hon kan också söka på egen ingång. Guldstadens kvinnojour erbjuder placerade kvinnor och barn råd, stöd och struktur i vardagen samt bistår i kontakter med till exempel socialtjänst, läkare, polis, domstolar och bostadsföretag.

Guldstadens kvinnojour erbjuder även stödsamtal till kvinnor som inte bor hos dem, via telefonsamtal eller fysiska möten. Den som önskar det kan vara anonym och inga journalanteckningar förs. Även anhöriga är välkomna att ta kontakt. Guldstadens kvinnojour har sedan 2021 ett avtal med Skellefteå kommun i form av ett offentligt idéburet partnerskap (IOP).

Centrum för Obstetrik och gynekologi (CFOG)

CFOG är en länsklirik och i Skellefteå innefattas verksamheterna Gynekologisk mottagning, Barnlöshetsmottagningen, BB förlossning/Gyn avdelning och Barnmorskemottagning. CFOG vill främja hälsa, ge god sjukvård och omvårdnad till personer samt stödja blivande och nyblivna föräldrar.

---

³³ Sexit är en metod som syftar till att unga som är sexuellt risktagande eller utsatta och/eller personer med erfarenhet av våld, ska identifieras och erbjudas relevant vård och stöd

Region Västerbotten har riktlinjer och rutiner att arbeta utifrån om våld identifieras. Frågan om våld ingår i mödrahälsovårdens basprogram och vid indikation. Verksamheten träffar patienter som uppgivit att de blivit utsatta för ett sexualbrott och utför medicinsk spårsäkring samt gör anmälan till socialtjänst om personen är ett barn under 18 år. CFOG vill verka för att hitta fler lokala rutiner för när och hur frågan om våld ska ställas då tecken på våld ofta är diffusa och eller obefintliga.

Psykiatriska kliniken i Skellefteå

Hälso- och sjukvården möter många utsatta och de har därför ett ansvar i att fråga personer om deras utsatthet gällande våld i nära relation. Det är vanligt att vård eller stöd söks för fysiska eller psykiska besvär som härrör till denna typ av utsatthet. Personalen vid psykiatriska kliniken frågar alla patienter om våldsutsatthet. Grunden i ett bra bemötande är att fråga, lyssna och tro på personens berättelse. Om personen verifierar att våld i nära relation förekommer har kliniken handlingsprogram att arbeta utifrån. Om personen nekar till våldsutsatthet men misstanke kvarstår ges information om CMV och Guldstadens kvinnojour samt att frågan ställs om vid ett senare tillfälle.

Barn- och ungdomspsykiatri

Hälso- och sjukvården möter många utsatta och har därför ett ansvar i att fråga patienter om deras utsatthet gällande våld i nära relation. Det är vanligt att vård eller stöd söks för fysiska eller psykiska besvär som härrör till denna typ av utsatthet. BUP möter barn och ungdomar där frågan kring våldsutsatthet alltid ställs i enrum, i samband med nybesök. Även föräldrarna får frågan om våldsutsatthet, både skriftligt i ett "inför ditt besök på BUP-formulär" men också muntligt i samband med besök. Grunden i ett bra bemötande är att fråga, lyssna och tro på patientens berättelse. Om det framkommer att barnet eller ungdomen, syskon eller förälder är utsatta för våld i nära relation görs orosanmälan till socialtjänsten. Om barnet eller ungdomen är traumatiserad och behöver behandling ges behandling på BUP om symtomen bedöms tillhöra specialistnivå. Barnet eller ungdomen remitteras i annat fall över till rätt vårdnivå för behandling.

Akutmottagningen

Akutmottagningen identifierar personer som utsatts för eller bevittnat våld genom att fråga och uppmärksamma tecken, ge adekvat medicinskt och psykosocialt stöd och behandling, göra korrekt dokumentation samt erbjuda spårsäkring vid sexuella övergrepp.

Information ges också om möjligheten till vård inom hälso- och sjukvården, stöd och hjälp från socialtjänsten samt kontakt med frivilligorganisationer. Akutmottagningen erbjuder stöd till vuxna personer som är utsatt för våld att få kontakt med socialtjänsten om denne samtycker till det. Samverkan med andra berörda aktörer inom samt utanför den egna organisationen sker också.

Polisen

Polisen ansvarar för att utreda och lagföra utövare av våld och hjälpa personer vidare till stöd och hjälp när de upptäcker våld i nära relation. De anmäler oro för barn som

misstänks fara illa vid indikation på våld i hemmet. Polisen är en viktig aktör i samverkan. De har nyligen bytt ansvariga för arbetet vilket resulterat i att de inte hunnit bidra med all information till handlingsprogrammet. Detta kommer kompletteras vid nästa revidering.

Långsiktiga mål med samverkan

I Skellefteå kommun är det långsiktiga målet med samverkan att våld i nära relation ska minska och på sikt upphöra. De förebyggande insatserna kommer att ha fokus på nedanstående delmål vilka kommer att följas upp och utvärderas av samverkansgruppen.

- Minska våld i nära relation
- Ett mera jämställt samhälle
- En hållbar plats för en bättre vardag
- Tidig upptäckt av psykisk ohälsa
- Ökad medvetenhet och kunskap

Minska våld i nära relation

Genom att samverkansgruppens arbetsplatser får ökad medvetenhet och kunskap om våld i nära relation kommer de att kunna identifiera utsatta/utövare och erbjuda adekvat stöd till målgruppen. I de relationer där våld förekommer drabbas i många fall även barn. Barnen kan själva bli utsatta för psykiskt eller fysiskt våld, men de kan också bli brottsoffer genom att bevittna eller uppleva våld. Information behöver därför även nå barnen.

Ett mera jämställt samhälle

Jämställdhet kommer att minska våldet i samhället då våldet ses som en yttersta konsekvens av ett icke jämställt samhälle. I arbetet med ett jämställt samhälle ska vikten av att invånarna kan bestämma över sig själva, sin kropp och sin sexualitet vara i fokus. Denna insats kan rikta sig mot alla åldrar.

En hållbar plats för en bättre vardag

Skellefteå kommun växer och är under stor utveckling vilket medför utmaningar. När befolkningen ökar sätts de uppbyggda samhällsstrukturerna på prov. Redan idag finns ett förebyggande och hälsofrämjande arbete gentemot befolkningen i stort, detta arbete behöver fortgå men också utvecklas. Det är ett av samverkansgruppens uppdrag att sprida kunskap till egna och andra verksamheter samt till allmänheten. Detta minskar riskerna som kan följa med ett växande samhälle och bidrar till en hållbar plats för en bättre vardag för alla invånare.

Tidig upptäckt av psykisk ohälsa

Många som lever med våld i nära relation lever med eller utvecklar psykisk ohälsa. Ju tidigare tecken på psykisk ohälsa uppmärksammas desto större sannolikhet är det att kunna stötta personen till ett bättre mående och därigenom undvika att leva med våld. Alla bör uppmuntras att vid tecken på dåligt mående våga fråga hur en människa har det.

Ökad medvetenhet och kunskap

Ökad medvetenhet och kunskap om våld i nära relation bidrar till en trygghet i att bemöta och vägleda målgruppen. Detta medverkar till att fler av de som är utsatta och de som utsätter får stöd och hjälp. Det är viktigt att de som möter barn och unga är medvetna och har kunskap om vilka risker som finns i samhället i dag.

Samverkansgruppens första steg till ökad medvetenhet och kunskap är att skapa samverkan för att nå så många invånare som möjligt. Samverkan kommer att ske med:

- Professionella
- Arbetsgivare och organisationer
- Invånare

Tillvägagångssätt för att nå målen

Samverkansgruppen kommer att ta fram lämpliga insatser för ovanstående delmål. Insatserna ska riktas mot både professionella, invånare och olika verksamheters målgrupper. Insatserna kan till exempel vara informationsmaterial, kampanjer, attitydundersökningar och föreläsningar. Samverkansgruppen kommer att tillsammans skapa forum och mötesplatser som fungerar som knutpunkter för samverkan mot våld i nära relation.

Identifiering och bemötande

Att upptäcka och identifiera våld i nära relationer är ofta svårt eftersom alla berörda parter försöker dölja och bortförklara det som försiggår. Våldet sker oftast i hemmet utan insyn av andra och den som är utsatt för våld kan bära på rädsla att inte bli trodd eller att barnen ska tas ifrån hen.

Psykiskt våld är den vanligaste formen av våld i nära relation. Det kan vara svårt för omgivningen att se att det förekommer. Våldet tenderar att vara systematiskt och upprepande. Med det psykiska våldet vill utövaren uppnå makt och kontroll över den som utsätts. Genom att kränka, begränsa och kontrollera i syfte att bryta ned den utsattas motstånd.

Det fysiska våldet är också många gånger svårt att upptäcka då blåmärken sitter på dolda delar på kroppen eller blivit översminkade. Några tecken kan vara:

- Återkommande blåmärken, stryppgreppsmärken, stickmärken, skärsår, brännskador eller bortslitet hår
- Skador på flera ställen på kroppen
- Alltid kläder som döljer hals, armar och ben

Att tänka på i mötet med personer utsatta för våld

I mötet med en utsatt är det viktigt att vara tillgänglig och icke dömande och möta personen där den är. Det främsta framgångsfaktorn är att våga fråga. Detta kan man tänka på;

- lyssna till den utsattas egna upplevelser av våldshändelser.
- bekräfta hens reaktioner.
- låta hen styra samtalet.
- använd konkreta ord på det som hänt så att alla parter förstår vad man pratar om.
- fråga upp för att undvika missförstånd.
- använd professionell tolk om det finns språksvårigheter, gärna telefontolk för att undvika att den utsattas identifieras.
- visa den utsatta att det finns hjälp och stöd att få och framförallt visar att du tror på hens berättelse.

Frågor kan ställas på olika sätt. Ibland kan det vara bra att börja med mer allmänna frågor innan man ställer frågor om våld, som både kan vara direkta och indirekta. Eftersom alla inte har en klar bild av vad som definieras som våld kan det också vara viktigt att komma med konkreta exempel. Tips på frågor finns i bilaga 3.

Om ett barn är utsatt för eller har bevittnat våld:

- Gör en orosanmälan till socialtjänsten via kommunens e-tjänst [Orosanmälan - misstanke om att ett barn eller vuxen far illa - Skellefteå kommun \(skelleftea.se\)](#). Vid akut ärende ring dagjouren, 0910-73 50 00. Utanför kontorstid kontaktas 112, begär social beredskap.

Om en person som är våldsutsatt är i behov av:

- Skyddat boende, kontakta Skellefteå kommun 0910-73 50 00 och begär dagjour
- Samtalsstöd, kontakta Centrum mot våld 020-61 60 60

Om en person som utövar våld är i behov av;

- Samtalsstöd, kontakta Centrum mot våld 020-73 55 55

Förebyggande arbete

Skellefteå kommun strävar efter att förebygga att barn växer upp i hem där det förekommer våld samt att tonåringar och vuxna väljer att ha relationer som bygger på jämställdhet istället för våld. Skellefteå kommun vänder sig också till sina invånare för att uppmärksamma samhället på att våld i nära relation förekommer och att uppmuntra omgivningen att agera när våld misstänks ske. De riktade verksamheterna som finns är:

Ett Skellefteå fritt från våld

Ett Skellefteå fritt från våld är ett kommunövergripande projekt som startade i september 2021 och pågår till september 2023. Projektet har till syfte att stötta kommunen att utveckla ett övergripande, långsiktigt och systematiskt arbete i våldsprevention. Fokus är på främjande och förebyggande arbete på individ, grupp och organisationsnivå inom flera samverkande förvaltningar, föreningar och näringsliv. Särskilt viktigt är det utifrån den samhällsomvandling som kommunen genomgår och som medför en hel del utmaningar utifrån social hållbarhet.

Kärleken är fri

Kärleken är fri är ett samverkansprojekt mellan myndigheter och frivilligorganisationer med syfte att synliggöra barns och ungdomars rättigheter till ett liv fritt från våld, hot och övergrepp. Det är ett koncept framtaget av Rädda barnen som riktar sig till åk 2 på Skellefteås gymnasieskolor. Aktörerna inom Kärleken är fri är bland annat Rädda barnen, IFO, elevhälsan, Region Västerbotten, Polisen, skolkyrkan och Guldstadens kvinnojour/tjejjour. Aktörerna ger målgruppen en inblick i vad våld i nära relationer kan innebära och en utökad kunskap i var de kan vända sig för att få stöd.

Bryt våldsarvet

Bryt våldsarvet är en kurs som riktar sig till föräldrar som väntar barn eller har barn 0-5 år och som själva upplevt traumatiskt våld under uppväxten. Syftet med kursen är att ge stöd till föräldrar som känner en oro över hur deras uppväxt och upplevelse av våld ska påverka deras föräldraskap. Kursen är manualbaserad och går igenom olika teman som t ex vad är våld, hur är det att växa upp med våld i nära relation, vad behöver barn för att känna sig trygga och hur hanterar vi ilska.

Bry dig

Kampanjen Bry dig har ett åskådarperspektiv och vill visa att alla kan göra skillnad genom att reagera på tidiga tecken. Kampanjen genomförs i samarbete med Länsstyrelsen Västerbotten, Region Västerbotten, Skellefteå kommun, Umeå kommun, och Centrum mot våld i både Skellefteå och Umeå.

En vecka fri från våld

Kampanjen En vecka fri från våld är skapat av organisationen MÄN och Unizon. Denna kampanj infaller årligen vecka 47 vilket sammanfaller med FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1999). Arbetet mot våld pågår givetvis hela året runt men under kampanjen En vecka fri från våld vill aktörerna belysa och uppmärksamma frågor som rör våld i nära relation lite extra.

Viktig Intressant Person – V.I.P

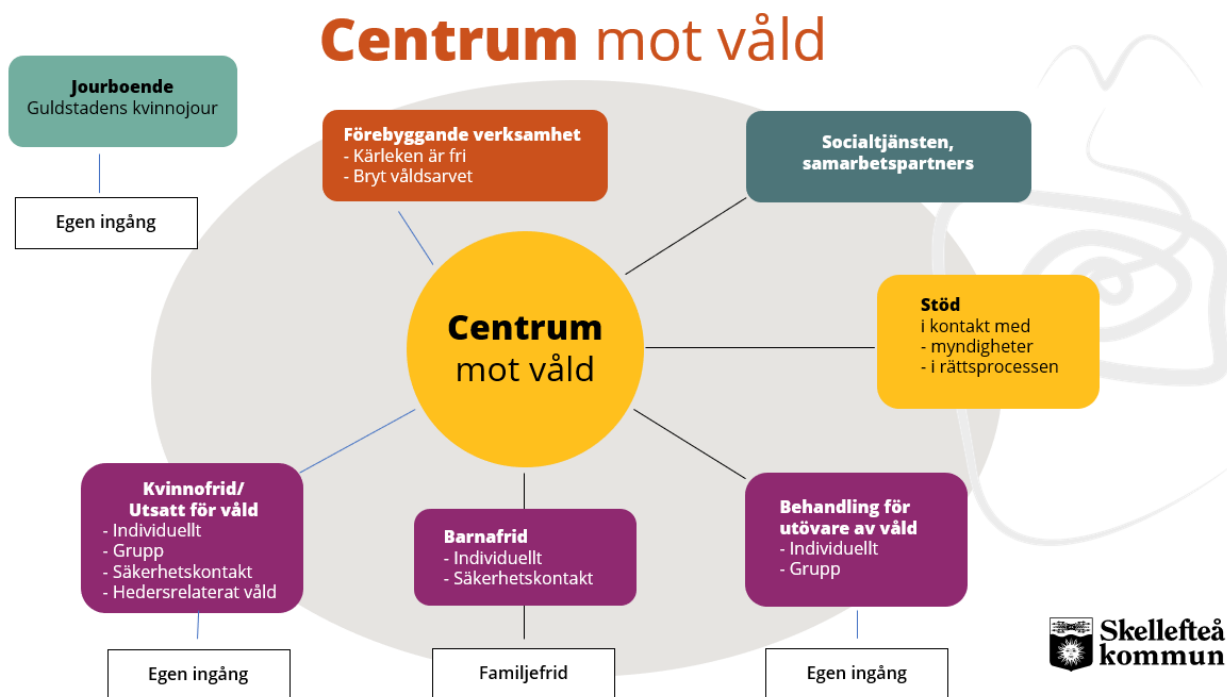
V.I.P. är en riktad utbildning till målgruppen brukare inom Stöd och Service (SSF) som ger ökad kunskap, självkänedom, insikter och strategier som gör dem bättre rustade för att inte hamna i situationer där de kan utsättas för våld. Brukare får genom ökad kunskap även möjlighet att i sitt eget sociala nätverk kunna bli ett stöd för varandra.

Uppföljning av handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet och dess långsiktiga mål ska årligen följas upp. Uppföljning sker genom avstämning i samverkansgruppen. CMV ansvarar för att sammankalla gruppen. Uppföljningen kan innebära en genomlysning av vilka insatser varje verksamhet genomfört och målgruppen för dessa insatser. Det kan även innebära att genomförda insatser jämförs med handlingsprogrammets långsiktiga mål, pågående och framtida aktiviteter. CMV tar ansvar för att uppföljning och revidering av handlingsprogrammet sker en gång per år, för att hålla handlingsprogrammet aktuellt. Handlingsprogrammet ska antas av socialnämnden en gång per mandatperiod.

Bilaga 1: Övergripande resurser i Skellefteå kommun

Inom organisationen för våldsfrågor finns olika resurser samlade som arbetar med våld i nära relation, men på olika sätt. Det handlar både om stöd och behandling för våldsutsatta och våldsutövare. Kommunens resurser på området framgår av nedanstående organisationsbild:

Centrum mot våld/ Kvinnofrid/Utsatt för våld

Centrum mot våld och Kvinnofrid/Utsatt för våld vänder sig till alla personer som har blivit utsatta för hot, hot om våld eller våld av sin partner/ d partner oavsett kön och sexuell läggning. Det kan t ex handla om att en person har blivit förnedrad, kränkt, hotad eller slagen.

Vid kontakt erbjuds personer utsatta för partnervåld stöd och hjälp genom enskilda samtal, gruppbehandling och i kontakten med andra myndigheter.

I samtal med personer utsatta för våld utgår man ifrån egenmaktsteorin, det vill säga att vi stöttar den personen att återerövra sitt liv och sin vardag. Egenmaktsteorin framhåller betydelsen av att den person som är utsatt för VINR själv har svaret på sin situation och förmåga att lösa det med stöd från behandlaren. Inom egenmaktsteorin handlar makt om att ha makt till något inte över något/någon. I behandlingen får den person som är utsatt stöd att återta känslan av att ha kontroll med makt och möjligheter. I denna

medvetandegörande process handlar det för den personen att se sin egen situation i relation till yttre faktorer.

I behandlingen ingår:

- att bearbeta våldsupplevelser
- bearbetning av skuld och skamkänslor
- att stärka den våldsutsattas självkänsla/självförtroende/självbild
- att hjälpa den våldsutsatta att ta kontroll över sitt liv
- Samtalen till Kvinnofrid är kostnadsfria.

Direkttelefon: 020 – 61 60 60.

Kvinnofrid/Utsatt för våld kan erbjuda

- Enskilda stödsamtal för personer utsatta för VINR
- Gruppbehandling för personer utsatta för VINR
- Konsultation i våldsfrågor

Barnafrid

Barnafrid vänder sig även till de barn och ungdomar som upplevt våld och erbjuder en-skilda stödsamtal till barn. Ansökan om barnsamtal görs hos Socialtjänsten via kundtjänst på tel 0910- 73 50 00.

Behandling för utövare av våld (BUV)

Behandling för utövare av våld vänder sig till personer som utövar våld genom att på olika sätt försöka skrämma, skada, styra, smärta eller kränka sin partner/f d partner.

Den som utövar våld kan få stöd och hjälp dels genom enskilda samtal och gruppbehandling. Behandlingen ges enligt ATV-metoden (Alternativ till Våld).

Partnern till den som går i behandling för sitt utövande av våld erbjuds parallellt en säkerhetskontakt vid Kvinnofrid/Utsatt för våld. Barn till föräldrar som utövar partnervåld erbjuds en säkerhetskontakt via Individ- och familjeomsorgens utredningsteam, enligt särskilt antagna rutiner 2016. Säkerhetskontakten är frivillig för den som är utsatt för våldet men inte för den som utövar våldet.

Direkttelefon till BUV är: 020 – 73 55 55.

Skyddat boende

Kvinnor i behov av skyddat boende placeras av socialnämnden på Guldstadens kvinnojour. Om det finns ett pågående missbruk eller psykisk ohälsa erbjuds boende via socialtjänsten. Män som är i behov av skyddat boende på grund av VINR placeras av socialnämnden i jourboende eller annat lämpligt boende. Rutinschema för placering i skyddat boende är reglerat i ett särskilt avtal mellan socialtjänsten och kvinnojouren.

Bilaga 2 Konkreta åtgärder och förslag till framtida aktiviteter

Deltagarna i samverkansgruppen ska fungera som kontaktpersoner inom sina organisationer samt sprida information om handlingsprogrammet, öka medvetenheten hos allmänheten och jobba med förebyggande aktiviteter inom prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. Nedan presenteras samverkansgruppens pågående och framtida aktiviteter.

Verksamhet	Pågående aktiviteter	Framtida aktiviteter
IFO	<ul style="list-style-type: none"> • Utreder skyddsbehovet för vuxna personer utsatta för VINR. • Vid behov beviljas skyddat boende och annat adekvat stöd till personer utsatt för VINR. • Inkommen anmälan gällande barn som är utsatt för våld eller bevittnat våld öppnar vi en utredning enligt 11 kap 1 § SoL, det gäller även syskon som är under 18 år. • En skyddsbedömning görs om barnet/barnen är i behov av omedelbart skydd. • Erbjuder boende för barn och vårdnadshavare vid behov. • Gör en bedömning om vi behöver träffa barnet/barnen utan att informera vårdnadshavare. • Utbildar nya socialsekreterare (ansvarig är utvecklingssamordnare inom Centrum mot våld) 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortbildning för personal inom IFO
Centrum mot våld	<ul style="list-style-type: none"> • Enskilda samtal utsatt, utövare, barn som bevittnat • Gruppbehandling; utsatt, utsatt/missbruk, utövare, • Grundutbildning; Våld i nära relation. • Statistiksammanställning för personer utsatta för våld i nära • Revidering av handlingsprogrammet; Våld i nära relation • Samverkan med våra samarbetspartners • Information till yrkesverksamma • Information till socionomstudenter om våld i nära • Kärleken är fri 	<ul style="list-style-type: none"> • Kampanj; prostitution är olagligt, information till hotellpersonal i samverkan med POM • Grupp för barn som bevittnat våld • Utbildning till familjehemmen; "Barn som upplevt våld"

	<ul style="list-style-type: none"> • Bryt våldsarvet • Aktiviteter under "En vecka fri från våld" v 47 • Brukarenkät; "Samtalsundersökning/utsatt för våld" • Enkät; Skyddat boende • Erbjuder konsultation i frågor som rör VINR • Kontinuerligt sprida aktuell information i frågor som rör VINR. 	
Stöd och service	<ul style="list-style-type: none"> • VIP (Viktig Intressant Person) är en utbildning för brukare som ger ökad kunskap, självkännedom och strategier som för-hindrar utsatthet. • Pilotprojekt Stoppa våldet har gett insikter som kan bidra till bättre kunskap och handlingsberedskap för att möta våldsutsatthet och konsekvenser av våld i verksamheten. Det behövs bättre strategier för att upptäcka våld och personal som är lyhörd för signaler • Använda kommunikations- och bildstöd som gör det möjligt att prata med målgruppen • Inom personlig assistans ställer cheferna frågor om våld till sina medarbetare 	<ul style="list-style-type: none"> • Skapa möjlighet att fler brukare får tillgång till VIP utbildning. • Stoppa våldet får fortsätta som projekt för att öka kunskap och strategier för bemötande av våld. • Ökat samarbete både lokalt och nationellt för att förebygga våld. • Öka kompetensen om Compassion – självmedkänsla, som är en mycket viktig grundsten i bemötande och förhållningssätt. • Alla medarbetare får frågan och kan erbjudas stöd vid våldsutsatthet.
Vård o Omsorg	<ul style="list-style-type: none"> • Arbetar enligt rutiner och handlingsplaner vid förekomst av våld och hot på arbetsplatsen • Stödteam, ex kognitiva stödteamet, Kommunhälsan, kopplas in om våld och hot förekommer på arbetsplatsen • Vid kännedom om våld i nära relation finns en utarbetad rutin att stötta utsatt medarbetare att kontakta Kvinnofrid eller Centrum mot våld och polis • Kontakta HR för stöd • Vid misstanke att barn far illa ska en orosanmälan till socialtjänsten upprättas 	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning för chefer Informera och prata med arbetsgrupper på arbetsplatsträff om våld i nära relation • Inkludera fråga på medarbetarsamtalet • Revidera/uppdatera rutin och checklista

<p>Guldstadens kvinnojour</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och deras barn • Stödsamtal för våldsutsatta kvinnor eller deras anhöriga • Guldstadens tjejjour som bedriver förebyggande arbete riktat till ungdomar • Samverkan med CMV, Polis, Socialtjänst m.fl. • Informationsverksamhet i frågor om mäns våld mot kvinnor och barn för att öka allmänhetens kunskaper och uppmärksamhet om problemet • Fokus 2023: Unga i våldsutsatthet – fokus på tjejer/kvinnor i åldrarna 16-24 år • Fokus 2023: Erbjuder sorgebearbetning till kvinnor i stödsamtal. Sorgebearbetning är ett pedagogiskt program med terapeutiska effekter. Fokus på känslomässig läkning. • Fokus 2023: Utveckling av kvalitetsarbete och rutiner. Kompetensutveckling. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatta ansökningar om finansiering. Aktiviteter efter vad som beviljas. • Etablerad tjejjour • Utöka samarbeten med lokala organisationer • Värna om det aktiva • deltagandet hos medlemmar
<p>Region Västerbotten, psykiatriska kliniken</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nära samarbete med socialtjänst och polis. • Aktivt arbete i Centrum mot våld. • Vårdprogram samt webbutbildningar finns för våld i nära relation. • Frågan tas upp i patientarbetet • Kompetensgrupp - Våld i nära relation, med deltagare från alla enheter på psykiatriska kliniken. • Utbildar studenter och AT-läkare kring våld i nära relation. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida handlingsprogrammet inom psykiatriska kliniken. • Informera personal inom psykiatriska kliniken om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd. • Verka för att Grundutbildning -våld i nära relation blir obligatorisk för behandlare på psykiatriska kliniken
<p>Kirurgkliniken</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barnombud på avdelningar är utsedda och har gått utbildning i Regionens regi. • Arbete enligt bifogade dokument, Frågekort på akuten och Riktlinje för vårdavdelningar. • Ny kurator anställd. • Tillägg med fråga om våld i nära relation i mall för Medarbetarsamtal 	<ul style="list-style-type: none"> • Uppdatera och sprida våra dokument när Regionen centralt är klar. • Ett delmål i Verksamhetsplanen att följa i vilken omfattning

	<ul style="list-style-type: none"> • Visitkort till Centrum för kvinnofrid finns på receptionsdisken på avdelningarna. 	<p>vi frågar om våld i nära relation och dokumenterar detta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ersätta barnombudet på mottagningen
Barn- och ungdomspsykiatri	<ul style="list-style-type: none"> • Nära samarbete med socialtjänst och barnafrid. • Frågan om våld i nära relationer ställs till alla patienter och vårdnadshavare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida handlingsprogrammet inom BUP länsklirik. • Hålla frågan om våld i nära relationer levande på BUP via APT och introduktion till nyanställda/studenter/tillfällig personal. • Utse medarbetare som ska agera representant för BUP kring frågor som rör våld i nära relationer.
Ungdomshälsan & ungdomsmottagningen	<ul style="list-style-type: none"> • Lågtröskelverksamhet • Främst enskilda samtal med ungdomar från 16 år t.o.m. 22 år • Grupper ex. Stödgrupp för ungdomar som har missbruk i familjen, Skogsbad för ungdomar med stress / press • Frågar alla ungdomar om de varit utsatta för våld och pratar om vad våld är • Sexit-formulär erbjuds till alla som besöker barnmorskor vid Ungdomsmottagningen upp t.o.m.22 år (frågor om sexuellt-, fysiskt- och psykiskt våld som lämnas till nationell forskning) • Deltar i Kärleken är fri • Satsning på att utbilda alla inom UM/UH i Skellefteå och Umeå i att upptäcka våld under 2022 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsätta utveckla Sexit så att alla som besöker samtalsbehandlare på UH/ UM också erbjuds fylla i formuläret • Fundera mer på hur vi ska ta hand om de unga vi upptäcker varit utsatta eller utsätter andra för våld, gränsdragningar mot andra verksamheter

<p>Centrum för obstetrik och gynekologi (CFOG)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Frågan om våld ställs vid indikation och ingår i mödrahälsovårdens basprogram SALUT. • Frågan om våld är under uppstart i medarbetarsamtal • Verksamheten utför medicinsk spårsäkring för personer som uppgivit att de blivit utsatta för sexuella övergrepp, samarbetar med polis och anmäler till socialtjänsten om personen som blivit utsatt är ett barn under 18 år. • Inom verksamheten finns barnrättsombud utsedda • Visitkort till kvinnofrid/ kvinnofridslinjen finns på utvalda toaletter och väntrum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Förslag på att skapa en fokusgrupp inom verksamheten i syfte att öka kunskapen om våld och hitta nya rutiner i våra verksamheter. • Rutiner kring när och hur frågan om våld ställs. • Sprida handlingsprogram, regionens riktlinjer och rutiner. • Frågan om våld planeras att ingå i mallen för medarbetarsamtal • Regelbundet utbilda personal
<p>Akutmottagningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nära samarbete med socialtjänst och polis. Jobba i nära samarbete med socialtjänst och polis. • Vårdprogram samt webbutbildningar finns för våld i nära relation. Följ vårdprogram. Komplettera webbutbildningar fr våld i nära relationer. Frågan tas upp i patientarbetet, foldrar lämnas ut Ställ frågan till patienter om våld i nära relationer och lämna ut informationsfolder i Triage. • Ansvarsområde Våld i nära relationer aktiverat. Jobba aktivt inom ansvarsområdet Våld i nära relationer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uppdatera och sprida handlingsprogrammet inom akutmottagningen. • Fortbildning av personalen • Öka utlämnande av foldrar och arbeta för att frågan om våld i nära relationer ställs oftare i Triagen. • Förbättra dokumentationen

Bilaga 3 Exempel på frågor om våld i nära relationer

Frågor kan ställas på olika sätt. Ibland kan det vara bra att börja med mer allmänna frågor innan man ställer frågor om våld. Både direkta och indirekta frågor fungerar. Eftersom alla inte har en klar bild av vad som definieras som våld kan det också vara viktigt att komma med konkreta exempel.

Exempel på frågor:

- Jag vet inte hur det är för dig, men många jag träffar har upplevt våld i sina relationer. Har du någon gång haft några sådana upplevelser?
- Eftersom många personer jag träffar har varit med om att bli skadade eller hotade av sin partner, frågar jag alla om de har erfarenheter av våld och hot.
  - Känner du dig kontrollerad och får inte träffa dina vänner/släktingar?
  - Måste du berätta för din partner om allt du gör?
  - Känner du att det är din partner som bestämmer vad du kan och får göra
  - Upplever du att du anpassar dig till din partner?
  - Har du blivit knuffad, sparkad eller slagen?
  - Har din partner kränkt eller förlöjligat/nedvärderat dig?
  - Har du tvingats till sex mot din vilja?
  - Har din partner utsatt dig för vanvård eller försummelse, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt näringsriktig kost?
  - Har du känt dig rädd för och hotad av din partner?
- Hur har du det i din relation? Brukar ni vara osams och bråka? Hur ser bråken ut? Vem bestämmer när man ska bråka, vad man ska bråka om och hur/när bråket ska upphöra?

Bilaga 4 Kontaktuppgifter till samverkansgruppen

Individ-och Familjeomsorg:	Vida Tavakoli Aval 0910-73 50 00 vida.tavakoli-aval@skelleftea.se
Centrum mot våld:	Åsa Lööv Wesslund 0910-73 50 00 asa.loovwesslund@skelleftea.se
Vård och Omsorg (VoO):	Emma Holmberg 0910-73 50 00 emma.holmberg@skelleftea.se
Stöd och service (SSF):	Annika Wennerström 0910-73 50 00 annika.wennerstrom@skelleftea.se
	Berit Norén 0910-73 50 00 berit.noren@skelleftea.se
Polismyndigheten:	Lars Westermark 114 14 lars.westermark@polisen.se
	David Nyström 114 14 David.nystrom@polisen.se
Vuxenpsykiatri:	Emelie Viklund 0910-77 10 00 emelie.viklund@regionvasterbotten.se
	Anna Fällman 0910- 77 10 00 anna.fallman@regionvasterbotten.se
Akutmottagningen:	Sofie Lundholm 0910-77 10 00 sofie.lundholm@regionvasterbotten.se
Centrum för Obstetrik:	Therese Johansson 0910-77 10 00 therese.johansson@regionvasterbotten.se
Kirurgkliniken:	Stina Näsfall 0910-77 13 00 stina.nasvall@regionvasterbotten.se
BUP:	Johanna Lindquist 0910-77 10 00 johanna.lindquist@regionvasterbotten.se
Guldstadens Kvinnojour:	0910-150 03 info@guldstadenskvinnojour.se

Ungdomshälsan: Pia Broman Lindberg 0910-73 50 00
pia.broman-lindberg@skelleftea.se

Ungdomsmottagningen: Beatrice Nord 0910-77 10 00
beatrice.nord@regionvasterbotten.se